

සමාජ පරිණාමය සමාජ විද්‍යාවේ හා මානව විද්‍යාවේ ප්‍රධාන විෂය ක්ෂේත්‍රයකි. කාලය පදනම් කරගෙන සමාජය තුළ සිදුවන විකාශනය සමාජ පරිණාමය යි. එක් අවස්ථාවක සමාජයේ පැවති ස්වභාවය ඊළඟ අවස්ථාවක දී වෙනස්වීම පරිණාමය නිසා සිදු වේ. පුද්ගල සබඳතා මගින් එකට එක්ව ක්‍රියාකිරීමෙන් සමාජයක් සෑදේ. කාලයත් සමග පුද්ගල සම්බන්ධතා වෙනස් වෙයි. මෙලෙස පවතින වෙනස්වීමේ ලක්ෂණ ගතික ස්වභාවය ලෙස හැඳින්වේ. ගතිකත්වය පුද්ගලයා තුළ නියත වශයෙන් පවතින තත්ත්වයකි. සමාජය පරිණාමය වීමට බලපානු ලබන මූලික හේතුව පුද්ගලයා තුළ පවතින මෙම ගතික ස්වභාවය යි. සමාජ විකාශනය වීමත් සමග කලින් කලට එහි ව්‍යුහය මෙන් ම පුද්ගල වර්යාවන් ද වෙනස් වෙමින් නව තත්ත්වයක් ඇති වේ. සමාජයෙහි ඇතිවන මේ වෙනස සමාජ වෙනස් වීම නැතහොත් සමාජ පරිණාමය නමින් හැඳින්වේ.

සමාජ පරිණාමය සමාජයක පැවැත් ම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය සාධකයකි. පැරණි සමාජය මුහුණ දුන් අභියෝග ජයගැනීම සඳහා සමාජයේ වෙනස්කම් සිදු වී තිබේ. සමාජයක් අභිවෘද්ධිය කරා යෑම සඳහා කාලානුරූප ව සමාජයේ ව්‍යුහාත්මක වූත් වර්යාත්මක වූත් වෙනස්කම් සිදුවිය යුතු ය. වෙනස්වීමෙන් සමාජය අලුත් අභියෝගවලට මුහුණ දීමට ශක්තිමත් වේ. පැරණි සමාජය නූතන සමාජය දක්වා පරිණාමය වී ඇත්තේ මේ නිසා ය.

2.1. නූතන හා පැරණි සමාජවල ස්වභාවය

සමාජ පරිණාමය නිසා සාම්ප්‍රදායික සමාජය නූතන සමාජය දක්වා වෙනස් වී ඇත. සමාජයක් අලුත් අභියෝගවලට මුහුණ දෙන විට මිනිසා තුළ ඇති වෙනස්වීමේ හැකියාව මත, පවත්නා සමාජය නව තත්ත්වයන් කරා මාරු වෙයි. පැරණි සමාජ වෙනස් වී නූතන සමාජයන් ගොඩනැගෙන්නේ මේ නිසා ය. මේ වෙනස්වීම නිසා පැරණි සමාජවල බොහෝ ලක්ෂණ, නූතන සමාජවල දක්නට නොලැබේ. ඇතැම් විට සමානතා තිබුණ ද පැරණි හා නූතන සමාජවල වෙනස්කම් රැසක් දක්නට ලැබේ. පැරණි සමාජය හා නූතන සමාජය ලෙස සමාජය වර්ග කර ඇත්තේ ද මේ වෙනස්කම් පදනම් කර ගෙන ය.

1. රූපය - පැරණි තාක්ෂණය යොදා ගැනීම

2. රූපය - නවීන තාක්ෂණය යොදා ගැනීම

පැරණි සමාජ ලක්ෂණ	නූතන සමාජ ලක්ෂණ
ජන සංඛ්‍යාව අඩු වීම.	විශාල ජනකායක් සිටීම.
එකම කණ්ඩායමකට අයත් ජනතාවක් සිටීම.	විවිධ ජන කණ්ඩායම්වලින් සමාජය සකස් වී තිබීම.
සමාජ සම්බන්ධතා සීමාසහිත වීම හා ඒවා සමීප සබඳතා වීම.	සමාජ සම්බන්ධතා පුළුල් වීම හා ඒවා වැඩි වශයෙන් නෛතික ඒවා වීම.
සිරිත් විරිත් රැකීමට දැඩි උනන්දුවක් තිබීම.	සිරිතට වඩා නීතියට වැඩි තැනක් ලැබීම.
අධ්‍යාපනය ඉතා අඩු මට්ටමක තිබීම.	අධ්‍යාපනය අනිවාර්යය වී උසස් අධ්‍යාපනයක් ලැබීම.
සරල තාක්ෂණයක් යොදා ගැනීම.	දියුණු සංකීර්ණ තාක්ෂණය යොදා ගැනීම.
මට වඩා අපි යන සංකල්පයෙන් යුක්ත වීම (පොදු බව).	පෞද්ගලිකත්වයට වැඩි තැනක් ලැබීම.
ශ්‍රම විභජනය අවම වීම.	සංකීර්ණ ශ්‍රම විභජනයක් තිබීම.
ආරෝපිත තත්වයක් ඉස්මතුවී තිබීම.	සාධිත තත්වයන් ඉස්මතුවී තිබීම.

3 රූපය ග්‍රාමීය ජනාවාස

4 රූපය නාගරික ජනාවාස

පැරණි සමාජ හා නූතන සමාජ අතර වෙනස්කම් පදනම් කරගෙන මේ සමාජ දෙකෙහි ලක්ෂණ අධ්‍යයනය කළ හැකි ය. පැරණි හා නූතන සමාජ අතර වෙනස්කම් කිහිපයකි. ජන සංඛ්‍යාව පිළිබඳ වෙනස්කම්, ජනතාවගේ ඒකීයත්වය හා විවිධත්වය පිළිබඳ වෙනස්කම්, සමාජ සම්බන්ධතා පිළිබඳ වෙනස්කම්, අධ්‍යාපන තත්ත්වය හා තාක්ෂණය පිළිබඳ වෙනස්කම්, සිරිත් විරිත් පිළිබඳ වෙනස්කම්, සාම්ප්‍රදායික ලක්ෂණ හා නෛතික ලක්ෂණ පිළිබඳ වෙනස්කම් හා තත්ත්වය පිළිබඳ වෙනස්කම් ආදිය වේ.

2.2. සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ සමාජ හා මානව විද්‍යාඥයන්ගේ මතවාද

සමාජ පරිණාමය සමාජ විද්‍යාඥයන් විශේෂ අවධානය යොමු කළ විෂයයක් ක්ෂේත්‍රයකි. සමාජ පරිණාමය සිදුවීමේ දී කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ කිහිපයකි. එනම් සමාජයේ වෙනසක් සිදුවීම, ඒ සඳහා කාලයක් ගතවීම, වෙනස් වූ තත්ත්වයන්ට අනන්‍යතාවක් තිබීම එම ලක්ෂණ යි. සෑම සමාජ විද්‍යාඥයෙකු ම පාහේ සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ අදහස් දැක්වීම සඳහා මතවාද ගොඩනංවා ඇත.

එවැනි මත ඉදිරිපත් කළ සමාජ විද්‍යාඥයන් කිහිප දෙනෙකු දැක්විය හැකි ය.

- * ඔගස්ට් කොම්ට් - (Auguste Comte),
- * එමිල් ඩුර්කයිම් - (Emile Durkhiem),
- * මැක්ස් වෙබර් - (Max Weber),
- * කාල් මාක්ස් - (Karl Marxs)

වැනි සමාජ විද්‍යාඥයන් මේ අතරින් වැදගත් වේ.

මේ සෑම සමාජ විද්‍යාඥයකු ම තම තමන්ට අනන්‍ය වූ මත ඉදිරිපත් කර ඇත. එහෙත් ඒ මතවාද අතර පොදු ලක්ෂණ ද තිබේ. මේ සෑම දෙනා ම සරල නොදියුණු මූලික සමාජයක් පැවති බව පිළිගනී. පැරණි සමාජය වෙනස් වී සංකීර්ණ නූතන නාගරික සමාජය බිහි වූ බව ද ඔවුන් සියලු දෙනාගේ ම පිළිගැනීමයි.

පැරණි සමාජය ඒකාකාරී ව ක්‍රියාත්මක වූ සරල සමාජයකි. සමාජය තුළ වූ ජීව සහ අජීව සියල්ලක් ම දේවබලයකින් ක්‍රියාත්මක වන බව සාම්ප්‍රදායිකයින්ගේ මතයයි. ශාස්ත්‍රානුසාරයෙන් ගොඩනැගුණු විමර්ශනශීලීත්වයක් නොතිබුණු පැරණි සමාජයේ පුරවැසියා පරිසරය දේවත්වයෙන් පිදීමට උත්සහ කළ බව ඔහුට කොමිටේ නම් සමාජ විද්‍යාඥයාගේ අදහස යි. පාලකයා දෙවියන්ගේ නියෝජිතයා ය, යන මතය සමාජයේ තහවුරු කර තිබිණි. පාලකයාගේ නීතිය දේවධර්මය බව එම සමාජය විශ්වාස කළ අතර ජනතාව පාලකයාගේ කැමැත්තට අවනත විය යුතු බව ද පිළිගත් මතයකි.

නූතන සමාජය දේවවාදී සංකල්පයන්ගෙන් ඉවත් ව සමාජය දෙස යථාර්ථවාදී ව බැලීම නිසා ඇති වූ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සමාජ පරිණාමය දක්වයි. අධ්‍යාපනය ලැබීම නිසා දැනුවත් බව ඇති වීමෙන් විමර්ශනශීලීව ජීව අජීව වස්තූන් පිළිබඳ යථාර්ථවාදී අවබෝධයක් ලැබීමට නූතන සමාජයට හැකි වේ. පුද්ගලයා ගැන මෙන් ම අවට පරිසරය පිළිබඳව ද නිවැරදි අවබෝධයක් ලැබීමට නූතන සමාජයට අවස්ථාව ලැබිණි.

පැරණි සමාජ යාන්ත්‍රික ස්වරූපයෙන් ක්‍රියාත්මක වූ බව එමිල් ඩුර්කහයිම් නම් සමාජ විද්‍යාඥයාගේ අදහස විය. සම්ප්‍රදාය මත මෙහෙයවුණු මේ සමාජයට සම්ප්‍රදාය ඉක්මවා යාමට හැකියාවක් නොතිබුණි. පියාට හෝ තම පරපුරට හිමි වූ කාර්යය ම පමණක් ඔවුන් විසින් සිදු කෙරිණි. මේ නිසා සමාජය තුළ යාන්ත්‍රික ස්වරූපයක් ඇති විය. සමාජය තුළ සිදු වූ වෙනස්කම් මෙන් ම වින්තනයේ සිදු වූ වෙනස්කම් නිසා ද මේ සමාජය පරිණාමයට පත්වේ. පරිණාමය නිසා ගොඩනැගෙන අලුත් සමාජ, සාම්ප්‍රදායික බවෙන් මිදී නාගරික සමාජයක් බවට පත් වෙන බව ඩුර්කහයිම් පවසයි.

සමාජය පරිණාමය වීම සඳහා වැඩ බෙදාගැනීම හෙවත් ශ්‍රම විභජනය හේතු වන බව සමාජ විද්‍යාඥයින් ගේ අදහසයි. පැරණි සමාජයේ නිරායාසයෙන් ම ගොඩනැගුණු සම්බන්ධතා පැවතිය ද නූතන සමාජයේ නීතිය මූලික කොට ගෙන ඇතිවෙන සම්බන්ධතා දක්නට ලැබේ. ශ්‍රම විභජනය නිසා නූතන නාගරික සමාජයෙහි තම කැමැත්ත මත ක්‍රියා කිරීමේ හැකියාවක් දක්නට ලැබේ.

පැරණි සාම්ප්‍රදායික සමාජය අතාර්කික බවින් යුතු සමාජයකි. පැරණි ආගමික සංකල්ප මගින් ඔවුන්ගේ තාර්කිකත්වය හා විමසුම් සහිත බව දුර්වල කොට තිබිණි. පසළොස්වන හා දහසය වන සියවස්වල සිදු වූ ආගමික, කාර්මික, දේශපාලනික පුනර්ජීවයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සාම්ප්‍රදායික සමාජ ක්‍රමයෙන් පරිණාමය වන අතර සාම්ප්‍රදායික බැඳීම් ද වෙනස් විය. මේ බැඳීම්වලින් මිදුණු සමාජයට තාර්කික ව කල්පනා කිරීමටත් ක්‍රියා කිරීමටත් අවස්ථාව ලැබිණි. තර්කානුකූලව කටයුතු කරන නූතන සමාජය දක්වා සාම්ප්‍රදායික සමාජය වෙනස්වීම සමාජ පරිණාමය ලෙස මැක්ස් වේබර් දක්වා ඇත.

සමාජ පරිණාමයේ දී ආර්ථික සාධක ද හේතු වූ ආකාරය පෙනේ. පැරණි සමාජය තුළ පැවතියේ සරල ආර්ථික ක්‍රමයකි. මුල් ම අවධිය තුළ සාමූහික නිෂ්පාදන ක්‍රමයක් තිබුණු බැවින් ගැටලුවලින් තොර ව එම සමාජය පැවතිණි. නිෂ්පාදන ක්‍රමයේ වෙනස්කම් නිසා සමාජය පරිණාමයට පත්වුණු අතර තාක්ෂණික දියුණුව නිසා සාමූහිකත්වය ද වෙනස් විය. කාර්මික ජීවනෝපාය මුල් කරගත් නාගරික සමාජයක් දක්වා ප්‍රාථමික සමාජය පරිණාමය වූ අතර පසුව රදළයන් විසින් ඉඩම් අල්ලාගැනීමෙන් වැඩවසම් ක්‍රමයක් බවට සමාජය පරිණාමය විය. වැඩවසම් ක්‍රමය තුළ සිටි රදළයා හා ප්‍රවේනි දාසයන් අතර ඇති වූ ගැටුම් හා තාක්ෂණයේ වර්ධනය හේතුවෙන් එම නිෂ්පාදන ක්‍රමය ද වෙනස් වී කාර්මික නිෂ්පාදන යුගයක් හෙවත් ධනවාදී (capitalistic) අවස්ථාවක් දක්වා සමාජය වෙනස් වී ඇත. ධනවාදී අර්ථ ක්‍රමයක් තුළ ධනපතියා විසින් නිර්ධනයන් පීඩනයට පත්කරන බැවින් ගැටුම් හෝ පීඩාකාරීත්වයෙන් තොර සමාජවාදී අර්ථ ක්‍රමයක් ලෝකයේ පහළ වන බව කාල් මාක්ස් සඳහන් කරයි.

පරිණාමය පිළිබඳ මතවාද ඉදිරිපත් කළ සමාජ හා මානව විද්‍යාඥයින්ගේ අදහස් විමසා බැලීමේ දී සරල, නොදියුණු, ඒකාකාරී තත්ත්වයක පැවති ප්‍රාථමික සමාජ කාර්මිකරණය, නාගරීකරණය, වෙළඳපොළ ක්‍රමය වැනි දියුණු තත්ත්වයන් කරා පරිණාමය වූ ආකාරය පෙන්වා දී ඇති බව පෙනේ.

මේ නාගරික සමාජය තුළ බහු මාධ්‍යකරණය (Mass Media), පෞද්ගලික අරමුණු බහුල වීම සහ ලාභ අපේක්ෂාවෙන් යුතුව කටයුතු කිරීම හේතුවෙන් සමාජ ප්‍රශ්න හා පාරිසරික ගැටලු නිර්මාණය වේ. විශේෂයෙන් අධි පරිභෝජන රටාවක් තිබීම නිසා මානසික අසහනය කරගතාර්ත්වය වැනි තත්ත්වයන් නූතන නාගරික සමාජය තුළ දක්නට ලැබේ.

2.3. සමාජ පරිණාමය සිදුවෙන ආකාරය බෞද්ධ දෘෂ්ටිකෝණයෙන්

වෙනස්වීම නම් සංකල්පය බුදුදහමේ මූලික ඉගැන්වීමකි. ලෝකයේ පහළ වී තිබෙන සියලු ම වස්තූන් කෙරෙහි වෙනස්වීමේ ලක්ෂණ දැකිය හැකි ය. වෙනස්වීම හෙවත් පරිණාමය බුදුදහමෙහි ඉදිරිපත් කෙරෙන්නේ අනිත්‍යතාව නම් සංකල්පයෙනි. අනිත්‍යතාව නම් යමක් එක ම ආකාරයෙන් නොපවතින බවයි. මිනිසා තම ජීවිතයේ දී ළදරුවිය, ළමාවිය, යොවුන්විය, වැඩිහිටිවිය, මහලුවිය ආදී වශයෙන් විවිධ අවස්ථාවන්ට පත් වේ. එවැනි තත්ත්වයන්ට පත්වන්නේ කාලයත් සමග සිදුවෙන වෙනස්වීම නිසා ය. මේ වෙනස්වීම නිසා දුක හටගන්නා බව බුදුදහමේ ඉගැන්වේ. විපරිණාම දුක්ඛ යනුවෙන් එම තත්ත්වය හැඳින්වේ.

විපරිණාමය කාලය අනුව සිදුවන්නකි. ඕනෑ ම වස්තුවක් තුළ ඇතිවීම, පැවතීම, නැතිවීම යන ලක්ෂණ තුන දක්නට ලැබේ. උප්පාද ධීනි භංග යන සංකල්පය ඔස්සේ මේ තත්ත්වය විග්‍රහ කෙරේ. උප්පාද යනු ඉපදීම හෙවත් බිහිවීමයි. ධීනි යන්නෙන් දැක්වෙන්නේ උපන් දෙය යම් කාලයක් තුළ පවතින බවයි. භංග යනු බිඳීයාම හෙවත් මිය යාම ලෙස දක්වා ඇත. සමාජය වෙනස් වීම සඳහා මේ ලක්ෂණ බලපායි.

සමාජ සම්බන්ධතා මගින් එකට බැඳී සිටින පුද්ගල කණ්ඩායම සමාජයයි. එබැවින් සමාජයෙහි ඇති වන වෙනස්වීම ප්‍රකට වන්නේ පුද්ගල සම්බන්ධතා පද්ධතිය තුළිණි. සමාජය පරිණාමය වූ නැතහොත් දිගුකාලීන ව විකාශනය වූ එකකි. එසේ විකාශනය වීම තුළ සිදුවන වෙනස්කම් එම සමාජයේ වර්ග පද්ධතිය තුළ ද වෙනසක් සිදුවීම කෙරෙහි බලපානු ලබන සාධකයකි.

පෘථිවියේ ජීවය පහළ වූ අවස්ථාවේ සිට මේ දක්වා ම සමාජය විකාශනයට ලක්වෙමින් පවතී. බුදුදහම සමාජයේ පහළවීම පිළිබඳ ව මෙන් ම සමාජය විකාශනය වන ආකාරය පිළිබඳ ව ද කරුණු දක්වා ඇත. දීඝ නිකායේ

අග්ගඤ්ඤ සුත්‍රයේ සමාජයෙහි ආරම්භය හා විකාශනය සම්බන්ධ කරුණු රැසක් සඳහන් වේ. පෘථිවියේ පහළ වූ මුල් ම ජීවීහු ප්‍රභාමත් ශරීරවලින් හෙබියෝ ය. අහසින් යන ගමන් ඇති ඔවුහු ප්‍රීතිය ආහාර කොටගෙන විසුහ. පෘථිවියේ රස අනුභව කිරීමත් ඒ රස පිළිබඳ ව ඇති කර ගත් තණ්හාවත් නිසා ඔවුන් තුළ පැවැති ප්‍රභාමත් බව අතුරුදහන් විය. අහසින් යාමට ද නොහැකිවී සන ශරීර පහළ වූ ආකාරය මෙහි දැක් වේ. සමාජයෙහි අපරාධ, දඬුවම්, පමණක් නොව රාජ්‍ය ද බිහිවන්නේ මිනිසා තුළ වූ තණ්හාව නිසා බව එහි දැක් වේ. පස්පව් දසඅකුසල් කිරීම නිසා සමාජය පිරිහී යයි. ඒවායෙන් වෙන්ව ධාර්මික ව ජීවත්වීම නිසා යහපත් සමාජයක් බිහි කරගැනීමට මග පෑදෙන ආකාරය දීඝනිකායේ කුටදත්ත සුත්‍රයේ දී බුදුන් වහන්සේ දේශනාකර ඇත. විශේෂයෙන් පන්සිල්, අටසිල්, දසසිල් රැකීම සමාජයේ යහ පැවැත්මට හේතු වේ. එවැනි යහපත් වර්ගාවන් මගින් සමාජය ආර්ය සමාජයක් බවට පරිණාමය වේ. යහපත් අන්තර් පුද්ගල සම්බන්ධතා ඇති කරගැනීම සඳහා සීල ප්‍රතිපත්තිය මැනවින් උපකාරී වන ආකාරය ප්‍රකට වේ. ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා යන ත්‍රිශික්ෂා නිවන් මග විවර කරයි.

යහපත් සමාජයක් නිර්මාණය වීම සඳහා පාලකයා සතු කාර්යභාරය දීඝ නිකායේ වක්කවත්ති සීහනාද සුත්‍රයෙන් ඉදිරිපත් කෙරේ. සමාජයේ හොර මැරකම් අධික වීම සිදුවන්නේ පාලකයාගේ වරදින් බවත් සොරුන් විනාශ කිරීමෙන් පමණක් සොරකම නැති කළ නොහැකි බවත් මෙහි දැක් වේ. සොරුන් ඇතිවන්නේ දුප්පත්කම නිසා වන අතර පාලකයා සමාජයේ දුප්පත්කම නැති කිරීමට ක්‍රියා කළ යුතු ය. ඒ සඳහා ප්‍රාග්ධනය සම්පාදනය කර දීම පාලකයාගේ වගකීම වන බව දැක්වේ. හොරු, හොරකම් සඳහා ආයුධ දරති. ඔවුන් මර්දනය කිරීම සඳහා ද සොරුන්ගෙන් ආරක්ෂා වීම සඳහා ද සමාජය ආයුධ දරයි. එයින් සමාජය තුළ හිංසනය රජ වෙයි.

රජුන් අදමිටු	වත්
වෙති මැතිදෝ ද	එ පවත්
දැක උන්ගේ	පවත්
බමුණු ගහපතියෝ ද	එ ගනිත්

යනුවෙන් බුදුගුණ අලංකාරයේ සඳහන් වෙන්නේ රජු අධාර්මික වන විට සමස්ත සමාජය ම අධාර්මික වන බවයි. රජු ධාර්මික වීම සමාජයක්

යහපත් වීම කෙරෙහි අත්‍යවශ්‍ය සාධකයකි. එවැනි රජෙක් ඇති සමාජයක් සුරපුරයට ද වඩා සිය ගුණයෙන් යහපත් වන බව සුභාෂිත කාව්‍යයේ දැක් වේ.

සමාජය පරිණාමය වන්නේ පුද්ගල වර්ධනයන්හි පවතින ස්වභාවයන් මත බව බුදුදහමෙහි පැහැදිලි ව දක්වා තිබේ. සැමවිට ම රාගා දී කෙලෙස් වලට බැඳීම පුද්ගල ස්වභාවයයි. ඒ හේතුවෙන් ආත්මාර්ථකාමීත්වය, අපරාධ බහුලවීම ආදිය ඇති වේ. එවැනි විෂම සමාජයක ජීවත් වෙමින් වැනසී යන ජන ජීවිතය ඉන් මුදවා යහපතෙහි පිහිටුවීම බුදුරජාණන් වහන්සේ ලා පහළවීමේ පරමාර්ථයයි. රාග, ද්වේෂ, මෝහාදී අඳුරින් මිදී උතුම් වර්ධන ඇති කරගැනීමෙන් උත්තරීතර තත්ත්වයට හෙවත් ආර්ය තත්ත්වයට සමාජය පත් කරගත හැකි ය. බුදුදහමට අනුව සමාජය වෙනස් විය යුතු වන්නේ එම පරමාර්ථය ඉටුකර ගැනීම සඳහා ය.

2.4. විහාරස්ථානය ආශ්‍රයෙන් සිදු වූ සමාජ වෙනස්වීම

මහින්දාගමනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ශ්‍රී ලාංකික ජන සමාජයට දායාද වූ වැදගත් ආයතනයකි, විහාරස්ථානය. දෙවනපෑතිස් රජුගේ අනුග්‍රහය ලැබීමෙන් ලක් දෙරණෙහි ශාසනය තහවුරු කරනු පිණිස අරිට්ඨ කුමරු වැනි ස්වදේශිකයන් පැවිදි බිමට පැමිණීමත් සමග හික්ෂු ශාසනයේ වර්ධනය සිදු විය. මේ නිසා රට පුරා විවිධ ප්‍රදේශවල පන්සල් ඉදි විය. වැවයි දාගැබයි, ගමයි, පන්සලයි, යන ප්‍රකට සංකල්පය, ගොඩනැගෙන්නේ විහාරස්ථානය සහ ග්‍රාමීය ජන ජීවිතය අතර ඇති දැඩි සබඳතාව හේතුවෙනි. සමාජයට සිදු වූ මෙහෙවරක් නිසා විහාරස්ථානය ගැමි සමාජය තුළ කෙතරම් හොඳින් තහවුරු වූවා ද යන්න මෙ මගින් අවබෝධ වේ.

විහාරස්ථානය ශ්‍රී ලාංකික සමාජයෙහි ක්‍රියාත්මක වන්නේ බහුකාර්ය ආයතනයක් ලෙසයි. එක් අතකින් එය බෞද්ධයාගේ විමුක්තිය සඳහා මග පෙන් වූ ආධ්‍යාත්මික සංවර්ධනයේ මූලස්ථානය වශයෙන් ක්‍රියා කළේ ය. තව අයුරකින් සමාජයේ එදිනෙදා ගොඩනැගෙන ගැටලු විසඳාගැනීමට මග පෙන් වූ ආයතනයක් වශයෙන් ද ක්‍රියා කෙරේ. අද දක්වාත් විහාරස්ථානය මේ වගකීමෙන් බැහැර වී නැත. ජනතාවගේ ධර්ම ඥානය දියුණු කරලීම පිණිස කටයුතු කරමින් සිටින විහාරස්ථානය ඔවුන්ගේ විමුක්තිය උදෙසා මග පෙන්වන ආයතනයයි. එසේ ම බණ, පිරිත, පාංශුකුලය මෙන් ම දරුවෙකුට නම් තැබීම, අකුරු කියවීම ආදී මංගල-අවමංගල ලෞකික හා ලෝකෝත්තර කටයුතු කෙරෙහි ද පන්සලේ නායක හිමියන්ගේ උපදේශකත්වය මෙන් ම සහභාගිත්වය ද ලැබේ. සිංහල ජාතියක් බුදුදහමක් ගසට පොත්ත මෙන්

එකට බැඳී ඇතැයි ප්‍රකාශ කරනු ලබන්නේ විහාරස්ථානයන් සමාජයන් අතර ඇති අවියෝජනීය සම්බන්ධතාව මත පුද්ගල වර්යාවන්හි සිදු වූ සංවර්ධනය නිසා ය.

දෙස් විදෙස් වියතුන්ගේ අප්‍රමාණ ගෞරවාදරයට පත් වූ ශ්‍රී ලාංකික සමාජයේ වර්යාමය සංවර්ධනය උදෙසා විහාරස්ථානයෙන් සිදු වූයේ අනුපමේය සේවයකි. ආත්මාර්ථයට වඩා පරාර්ථය ගරු කරන උත්තරීතර මනුෂ්‍ය ධර්මය සමාජගත වන්නේ විහාරස්ථානයේ කාර්යභාරය නිවැරදි ව ඉටු ව තිබීම හේතුවෙනි. අන්‍ය ජාතියකට නැති පරෝපාකාරය, ආගන්තුක සත්කාරය, දයාව, කරුණාව වැනි ශ්‍රේෂ්ඨ ගුණාංග සමාජය තුළ තහවුරු වූයේ බුදුදහම නිසා ය. ගමික වත, ආරාමික වත, වැසිකිලි වත ආදී වශයෙන් විහාරස්ථානය ඇසුරේ ක්‍රියාත්මක වූ උතුම් වාරිත්‍රවල ආලෝකයෙන් සමස්ත බෞද්ධ සමාජය තුළ වැදගත් වර්යාමය වෙනසක් සිදු වී තිබේ. ජාතියක් වශයෙන් අප සතු උදාරත්වය පිටුපස තිබෙන ගාමක බලවේගය වන්නේ විහාරස්ථානයේ බලපෑම ය.

රැස් කිරීමෙන් කරදරයට පත්වන සමාජයට පරිත්‍යාගයෙන් සැනසීම ලද හැකි ය යන උතුම් වදන සමාජයට එළිපෙහෙළි කරන ලද්දේ විහාරස්ථානය තුළිනි. මම ය මාගේ ය යන අදහසින් යුතුව වස්තුව, නම්බු නාම, තනතුරු, රැස් කරගැනීම නිසා සමාජය ඉමහත් පීඩාවකට පත්ව සිටී. මේවා රැස්වන තරමට කරදර වැඩිය පරිත්‍යාග කළ තරමට කරදර අඩු ය. හික්ෂුන් වහන්සේලා සතු ව ඇත්තේ පාසිවුරු පමණකි. උන්වහන්සේගේ පැවැත්ම සරල ය, බර අඩු ය. මේ නිසා ජවන හංසයකු මෙන් වේගයෙන් නිවන කරා යා හැකි බව සඳහන් වේ. සැබෑ සතුටක් ඇති වන්නේ රැස් කරගැනීම නිසා නොව අත් හැරීම නිසා ය, යන පණිවිඩය සමාජයට ලැබෙන්නේ විහාරස්ථානයෙනි. අත්හරින්නා දන් දෙයි. දීම නිසා දානපතියා තුළ සැහැල්ලු බවක් සතුටක් ඇති වේ. අන්‍යන්ගේ ප්‍රසංශාවට ලක් වේ. ඔහුගෙන් දානය ලබන දුගියා සුවපත් වේ. ඔහු ද සතුටට පත් වේ. දුන් අයට මෙෙහි වඩයි. මේ නිසා අත් හැරීම නම් වර්යාව නිසා සමාජය තුළ විශාල ආකල්පමය වෙනසක් ඇතිවේ.

මිහිඳු හිමියන් ලංකාවට වැඩම කරන විට ලක් රජු හා පිරිස විනෝදය පිණිස දඩ කෙළියේ යෙදී සිටිය හ. එයින් පැහැදිලි වන්නේ මහින්දාගමනයට පෙර පැවති සමාජය තුළ ජීවිතවල වටිනාකම පිළිබඳ බලවත් හැඟීමක් හෝ තැකීමක් නොතිබුණු බව ය. සියලු සත්ත්වයෝ දඬුවමට බිය වෙති. ජීවිතයට ආශා කරති. තමන් ද එසේ වන බැවින් අන් අයගේ ජීවිතවලට හානි නොකළ යුතු ය, යන පණිවිඩය බුදු දහමින්

සමාජයට ලැබේ. ඒ තුළ හිංසනයෙන් තොර සමාජයක් ලෙස සමාජය වෙනස් වූ අයුරු පෙනේ. මෙය හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ දහම් පණිවිඩයෙන් සමාජය ලද පාඩමකි. දෙවන පැතිස් රජු මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේ ඉදිරියේ දුනු හි අත් හැරීමෙන් සංකේතවත් වන්නේ එම උතුම් ගුණාංගය පිළිගත් බවයි. අහස දානයේ වැදගත්කම සමාජයේ තහවුරුවීම නිසා පුද්ගල වර්යාවල විශාල වෙනසක් සිදු වී ඇත. එම වර්යාමය වෙනස්කම් සමාජයේ ව්‍යාප්ත වන්නේ විහාරස්ථානය නිසා ය. සමාජය තුළ නව වර්යා පද්ධතියක් අගනාකම් පද්ධතියක් බිහිවීමට මේ තත්ත්වය ද හේතු වේ.

අසරණ භාවයට පත්වුවන්ට පිහිටවීම බුද්ධ චරිතයේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයකි. සුනීත, සෝපාක වැනි පහත් යැයි සම්මත කුලවල අය ද පුණ්ණා වැනි වහලුන් ද අංගුලිමාල වැනි මිනීමරුවන් ද පැවිදි බව ලබා නිවන් අවබෝධ කළේ බුදුන්වහන්සේ තුළ වූ මානව දයාව හා සමානාත්මතාවය නිසායි. බුද්ධ පුත්‍රයන් වූ බෞද්ධ හික්ෂුන් වහන්සේ තමාගේ බොහෝ සම්බන්ධතා අතහැර පැවිදි වී ඇත. තමාට කිසිදු ඥාතිත්වයක් නැති ගුරු හිමියන්හට පියෙකු මෙන් සැලකීම ද, සිසුන්ට දරුවන් මෙන් සැලකීම ද දක්නට ලැබේ. බෞද්ධ ඉගැන්වීම්වලට අනුව විහාරස්ථානයේ ගුරු සිසු දෙපක්ෂය අතර පියපුතු මෙන් සම්බන්ධතාවක් පැවතිය යුතු ය.

එහි දී හික්ෂුන් වහන්සේ ලා තුළින් ප්‍රකට වන්නේ උතුම් මානව දයාව හා සමානාත්මතාවයි. ධනය, නිලය, බලය ආදී කුමන තත්ත්වයක් තිබුණ ද සියලු දෙනා වෙත සමානාත්මතාවකින් කටයුතු කිරීමට හික්ෂුන් වහන්සේලා සමත් වෙති. මේ හරවත් පණිවිඩය සමාජය වෙත ගලා ගියේ විහාරස්ථානයෙනි. සමාජයේ ආචාර ධර්ම සකස්වීම කෙරෙහි මේ ඉගැන්වීම් බොහෝ සෙයින් හේතු වේ. සමාජය තුළ පැවති ආත්මාර්ථකාමී පක්ෂපාතී අදහස් වෙනස් වී යහපත් වර්යා ධර්ම පද්ධතියක් නිර්මාණය වීම පිණිස මේ කරුණු බලපෑවේ ය.

2.5. පිරිවෙන ආශ්‍රයෙන් සිදු වූ සමාජ වෙනස්වීම

පිරිවෙන යන පදය පාලි භාෂාවේ එන ‘පරිවෙන’ යන වචනයෙන් බිඳී ආ පදයක් ලෙස සැලකේ. මුල් යුගයේ දී පිරිවෙන නමින් හඳුන්වා ඇත්තේ හික්ෂුන් වහන්සේලා හෝ හික්ෂුණින් වහන්සේලා වැඩ සිටි කුටිය හෝ ගෘහයයි. ගඳකිළි පිරිවෙන (බුදුන් වහන්සේ වැඩ සිටි කුටිය) දීඝ වං කමන පිරිවෙන (මිහිඳු හිමියන් සක්මන් කළ ස්ථානයේ සෑදූ කුටිය) එලග්ග පිරිවෙන (සමවත් සුවයෙන් සක්මන් කළ කුටිය) මෙවැනි යෙදුම්වලින් ඉහත කී කරුණු සනාථ වේ. විහාරය තුළ ම වෙන වෙන ම සැකසූ පවුරු

ආදියෙන් වෙන් වූ සංඝාවාස පිරිවෙන නමින් හඳුන්වා ඇති ආකාරය ද පැරණි පොතපත විමසන විට පෙනෙන කරුණකි. පසුකාලීන ව ශාසනික අධ්‍යාපනය මුල් කරගත් ආයතන හැදින්වීම සඳහා පිරිවෙන යන නම ව්‍යවහාර කළ ආකාරය පෙනේ. පිරිවෙන යන්න අද වන විට හුදු ආගමික අධ්‍යාපන ආයතනයක් වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වනු දැකිය හැකි ය.

භික්ෂුන් වහන්සේලා සිය ආරාම තුළ පවත්වාගෙන යනු ලබන පිරිවෙන විශේෂ අධ්‍යාපන ආයතනයකි. පර්යාප්ති, ප්‍රතිපත්ති, ප්‍රතවේද යන ත්‍රිවිධ සාසනයේ පැවැත්ම හා පෝෂණය තහවුරු කරලීම පිණිස ධර්ම විනය ශිෂ්‍ය භික්ෂුන් වහන්සේලාට පුහුණු කරන ලද්දේ මෙහි ය. විශාල විහාරාරාම තුළ පවත්වාගෙන යනු ලැබූ පිරිවෙන් මහා විහාර නමින් හඳුන්වා ඇත. නාලන්දා, වික්‍රමශීලා ආදී විශ්වවිද්‍යාලයන් ද මහා විහාර නමින් හඳුන්වා තිබීමෙන් මෙය තහවුරුවේ. පාහියන් වාර්තාවල සැඟරියේ භික්ෂුන් 2000ක් ද මහා විහාරයේ භික්ෂුන් 3000ක් ද අභයගිරියේ භික්ෂුන් 5000 ක් ද සිටි බව සඳහන් ය. මේ අනුව මුල් යුගයේ පිරිවෙන විශාල භික්ෂු පිරිසක් අධ්‍යාපනය ලැබූ මහා විහාරයක් වූ බව සැලකිය හැකි ය. ලක්දිව පළමු පිරිවෙන වන්නේ දේවානම් පෑතිස් රජු විසින් තනවන ලද කාලප්‍රාසාද පිරිවෙනයි. ග්‍රන්ථාකාර පිරිවෙන, පධානසර පිරිවෙන, මයුරපාද පිරිවෙන ආදී පිරිවෙන් දෙවන පෑතිස් රජ සමයේ ආරම්භ කරන ලදී. සිතුල්පව්ව, තිස්සමහාරාමය, මුතියංගනය, කැළණිය වැනි ඇත ප්‍රදේශවල ද මේ යුගයේ සිට පිරිවෙන් ආරම්භ කෙරිණි.

රට පුරා අධ්‍යාපනය ක්‍රමයෙන් ව්‍යාප්ත වූ ආකාරය මෙයින් පැහැදිලි ය. පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයේ මූලික අරමුණ ත්‍රිපිටක ඥානයෙන් හා භාෂා ඥානයෙන් භික්ෂුන් වහන්සේලා පෝෂණය කිරීම වුව ද ගිහි අධ්‍යාපනයේ පෙරගමන්කරුවා ලෙස ද පිරිවෙන ක්‍රියා කරයි. ධාතුසේන කුමාර කථාව, සංඝබෝධි විස්තරය, චෝභාරික තිස්ස රජු දේව නම් මහතෙර කෙනෙකුන්ගෙන් ත්‍රිපිටක ධර්මය ඉගෙන ගත් බවට සඳහන් වන කරුණු ආදියෙන් ගිහි අධ්‍යාපනයට පිරිවෙන මග පෑදූ බවට හොඳ නිදසුන් ය. පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය වර්ධනය වීමත් සමග පොදු සමාජයේ අධ්‍යාපනය වර්ධනය වූ ආකාරය පෙනේ. නිදසුන් ලෙස සීගිරි ගී ලියුවන් අතර ගොවියන්ද, වෙළෙන්දන්ද, වහලුන් වැන්නෝ ද වූහ. වහලුන්ගේ පවා සාක්ෂරතාව මෙතරම් වර්ධනය වූයේ පිරිවෙන නිසා ය. විහාරස්ථානය මුල් කරගෙන ලැබුණු අධ්‍යාපනය සමස්ත සමාජය තුළ ම විශාල වර්ධනය වෙනස්කම් මෙන් ම ගුණාත්මක වර්ධනයකට ද මග පෑදූ බව මෙයින් පැහැදිලි ය.

අනුරාධපුර යුගයේ ඇරඹුණු පිරිවෙන ජන ජීවිතයට අවශ්‍ය ශාස්ත්‍ර, කලා ශිල්ප හා ගුණ දහම් ප්‍රගුණ කළ ආයතනයක් ලෙසින් ක්‍රියා කළේ ය. මිහින්තලා පිරිවෙන් පරිශ්‍රයේ සිදු කළ කැණීම්වලින් ලැබුණු තියුණු සැත්කම් සඳහා භාවිත කරනු ලබන වෛද්‍ය උපකරණ එකල වෛද්‍ය විද්‍යාව දියුණුව පැවැති බවට නිදසුන් සපයයි. බුද්ධදාස රජු වැනි වෛද්‍ය විශාරදයන් ද බිහිවන්නේ මේ අධ්‍යාපනය තුළිනි. සතුන්ට පවා ප්‍රතිකාර කිරීමත් සෑම ගමකට ම වෛද්‍යවරුන් පත් කිරීමත් සිදුවූයේ ද වෛද්‍ය ශාස්ත්‍රඥානය මෙන් ම පිරිවෙනෙහි ලැබුණු ගුණ දහම් පෝෂණය ද නිසයි. අනුරාධපුර යුගයෙන් පසු මූලායතන, අෂ්ඨායතන ආදී නම්වලින් හැඳින්වුණු පිරිවෙන් කෝට්ටේ යුගය දක්වා වර්ධනය වෙමින් පැවතිණි. විල්ගම්මුල මාහිමි, ධර්මසේන මාහිමි වැනි පඬිවරුන් බිහිවන්නේ ද ඉහත පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයේ ප්‍රතිඵල ලෙසිනි. ජන විඤ්ඤාණය වර්ධනය කිරීම සඳහා මේ පඬිවරුන්ගෙන් සිදු වූයේ අනුපමේය සේවයකි. කෝට්ටේ යුගය පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයේ දියුණු ම අවස්ථාවක් ලෙස සැලකිය හැකි ය. එකල කීර්තිමත් පිරිවෙන් ආයතන කිහිපයක් දක්නට ලැබිණි.

- තොටගමුවේ විජයබා පිරිවෙන
- කැරගල පද්මාවතී පිරිවෙන
- විදාගම සිරිසනානන්ද පිරිවෙන
- දෙවිනුවර ඉරුගල් කුලතිලක පිරිවෙන
- පැපිලියානේ සුනේත්‍රා දේවී පිරිවෙන

වැනි පිරිවෙන් නිසා කෝට්ටේ යුගයේ ඉතා දියුණු භාෂා සාහිත්‍යයක් දක්නට ලැබිණි. තොටගමුවේ රාහුල මාහිමි, විදාගම මහා මෛත්‍රී හිමි, කැරගල වනරතන හිමි වැනි විශිෂ්ට පිරිසක් මේ යුගයේ පහළ වන්නේ පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය දියුණු වූ නිසා ය. හංස සංදේශයෙහි එන කැරගල පද්මාවතී පිරිවෙන් වැනුමත්, ගිරා සංදේශයේ එන තොටගමු විජයබා පිරිවෙන් වැනුමත් පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කරන විට පැහැදිලි වන්නේ ත්‍රිපිටක අධ්‍යයනයට මුල් තැන ලැබීමත් භාෂා, ව්‍යාකරණ, ඡන්දස්, අලංකාර ශාස්ත්‍ර ආදී විෂයයන් ඉගැන් වූ බවත් ය. විදේශීය සිසුන් පවා ශාස්ත්‍රෝක්තූහණය කළ මෙවැනි පිරිවෙන් ආයතන විශ්වවිද්‍යාල මට්ටමේ අධ්‍යාපනයක් ලබාදුන් ආයතන වශයෙන් පැවතිණි.

කෝට්ටේ යුගය අවසන් වන්නේ බටහිර ජාතීන්ගේ බලපෑමත් සමගයි. බටහිර යුරෝපීයානු ජාතීන්ගේ පැමිණීම නිසා මෙරට දේශපාලන

ස්ථාවරත්වය බිඳ වැටුණි. ඒ මත සමාජ ආර්ථික ක්‍රමයන් තුළ ද දුබලතා මතු විය. යුධ ගැටුම් වැඩි විය. මේ වාතාවරණය නිසා පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය ද බිඳ වැටුණි. හික්ෂුන් වහන්සේලාට සිදු වූ විවිධ අක්වර නිසා හික්ෂු ශාසනය ද පිරිහිණි. මහනුවර යුගයේ දී ගණිත්තාන්සේලා අතට ශාසනයේ භාරකාරත්වය පැවරිණි. පන්සලක් පිරිවෙනක් ඇසුරු කරගෙන මෙතෙක් අඛණ්ඩ ව පැවති අධ්‍යාපනය ද මේ නිසා ම බිඳ වැටුණි. මහනුවර රාජධානියේ මුල් යුගයේ (ක්‍රි.ව 1592 - 1706) මේ තත්ත්වය වඩාත් කැපී පෙනේ. වැලිවිට අසරණ සරණ සරණංකර සංඝරාජ මා හිමියන් පහළ වන්නේ මේ යුගයේ දී ය. උන්වහන්සේ පිරිහී වැළලී ගිය ධර්ම අධ්‍යාපනයක් සඟ සසුනක් නැවත ඇති කරලීමට මහත් ආයාසයක් ගත්හ. විවිධ උගතුන් සොයාගෙන ගොස් පාලි භාෂාව ඉගෙන ගත් උන්වහන්සේ නියමකන්දේ පිරිවෙන ආරම්භ කොට තම ශිෂ්‍ය හික්ෂුන්ට අධ්‍යාපනය ලබාදීම සඳහා කටයුතු කළහ.

නැවතත් ධර්ම ශාස්ත්‍රයේ දියුණුවක් ඇතිවීමට මෙය රුකුලක් විය. නියමකන්ද පිරිවෙනෙහි අධ්‍යාපනය ලද ගාල්ලේ මේධංකර නම් තෙරණු කෙනෙකුන් විසින් පැල්මඩුල්ල පුරාණ විහාරයේ ඇති කළ පිරිවෙනෙහි අධ්‍යාපනය ලැබූ වලාන් ශ්‍රී සිද්ධාර්ථ හිමියන් විසින් 1841 දී

විද්‍යෝදය පිරිවෙන - මරදන

රත්මලාන් පරම ධම්මචේතිය පිරිවෙන ආරම්භ කෙරිණි. නූතන යුගයේ පැරණිතම පිරිවෙන ලෙස හැඳින්විය හැකි එහි අධ්‍යාපනය ලද හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල හිමියෝ 1873 දී මරදාන් විද්‍යෝදය පිරිවෙන ආරම්භ කළහ. එහි ම අධ්‍යාපනය ලද රත්මලාන් ශ්‍රී ධම්මාලෝක හිමියන් විසින් 1875 දී විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන ආරම්භ කෙරිණි. ප්‍රාචීන භාෂා උගන්වන විද්‍යාලයක් ලෙස විද්‍යෝදය පිරිවෙනට 1878 දී රු 600ක් රජයෙන් ආධාර ලැබිණි. ඒ අනුව

රජයේ ආධාර ලැබූ ප්‍රථම පිරිවෙන විද්‍යෝදය පිරිවෙනයි. විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන රජයෙන් ලැබුණු ආධාර ප්‍රතික්ෂේප කොට ස්වාධීන ආයතනයක් ලෙස පවත්වා ගෙන යන ලදී. නූතන පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයේ දියුණුව සඳහා පරමධම්ම චේතිය පිරිවෙන මෙන් ම විද්‍යෝදය හා විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන් මගින් විශාල මෙහෙයක් සිදු විය. මෑත කාලීන උගතුන් බොහෝමයක් එම ආයතනවලින් පුහුණුව ලද අයයි. 1959 දී විද්‍යෝදය හා විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන් විශ්වවිද්‍යාල බවට පත් කිරීමෙන් වඩා පුළුල් සේවයක් සිදුවිය.

1880 දී ඕලික්කට්තුවාගේ මූලිකත්වයෙන් අරඹන ලද පරම විඥානාර්ථ සමාගමක් එහි කටයුතු කළ අනගාරික ධර්මපාලකුමන් විසින් ඇති කළ මහා බෝධි සංගමය නිසා බෞද්ධ අධ්‍යාපනයට ගිහි පැවිදි විශාල පිරිසකගේ උනන්දුවක් සහයෝගයක් ලැබිණි. එය ද පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයේ උන්නතියට බල පෑ වැදගත් කරුණකි.

ප්‍රාචීන භාෂා අධ්‍යාපනයේ ඇති වී තිබුණ විෂමතා හා දුබලතා පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීම පිණිස 1902 අධ්‍යාපන අධ්‍යක්ෂ මහාචාර්ය බාරොස් මහතා විසින් පරිවෙනාධිපතිවරුන් රැස්වීමක් සඳහා කැඳවන ලදී. එම සාකච්ඡාවේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස 1902 ජූලි 24 දින ප්‍රාචීන භාෂෝපකාර සංගමය ආරම්භ කරන ලදී. සිංහල, පාලි, සංස්කෘත යන ප්‍රාචීන භාෂා ඉගෙන ගත් හික්ෂුන් වහන්සේලා රැසක් සමාජය පුරා දක්නට ලැබෙන්නේ මෙම සමාගමේ කාර්යභාරය නිසා ය. පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බිහි වූ ප්‍රාචීන පඬිවරුන් හේතුවෙන් සමාජය තුළ විශාල පරිවර්ථනයක් සිදු වූ බව පෙනේ.

පිරිවෙන් අධ්‍යාපනය පිළිබඳ උනන්දුව වැඩි වනවිට රට පුරා පිරිවෙන් ආයතන බිහිවීම ආරම්භ විය. විශේෂයෙන් 1956 ස්වභාෂා පණත නිසා සිංහල භාෂාවට ලැබුණු පිළිගැනීම හේතු කොටගෙන පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයේ ද විශාල දියුණුවක් ඇති විය. මෙලෙස ඇරඹුණු පිරිවෙන් ආයතනවල පාලනය පිණිසත් අධ්‍යාපන කටයුතු ක්‍රමවත් කිරීම පිණිසත් 1970 වර්ෂයේ කොමිසමක් පත් කෙරිණි. එහි නිර්දේශ මත 1979 අංක 74 දරණ පාර්ලිමේන්තු පණත සම්මත විය. 1980 වගන්ති 35 කින් සමන්විත පිරිවෙන් නියෝග මාලාවක් ද සකස් කෙරිණි. වත්මන් පිරිවෙන් අධ්‍යාපන ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ මේ නීති රෙගුලාසි යටතේ ය.

පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයේ මූලික අරමුණ වන්නේ විනයධර ධර්මධර හික්ෂුන් වහන්සේ නමක් බිහි කරගැනීමයි. බුදුදහමත් ප්‍රාචීන භාෂාත් ඉගෙනීමට කැමති ගිහි පිරිමි දරුවන් සඳහා පිරිවෙනෙහි අවස්ථාව ලැබේ. පිරිවෙන තුළින් ධර්ම ශාස්ත්‍ර අධ්‍යාපනයක් ශික්ෂණයක් ලැබේ. එසේ ම පිරිවෙන පවතින්නේ විහාරස්ථානයක වන බැවින් ඉන් ලැබෙන සංවරය මනා පෞරුෂ වර්ධනයකට මග පෑදේ. නූතන පිරිවෙන් තුළ ඉංග්‍රීසි භාෂාවට ද විශේෂ තැනක් ලැබී ඇත. එබැවින් දෙස් විදෙස් ධර්ම ප්‍රචාරක කටයුතුවල දී තරුණ හික්ෂුන් වහන්සේට විශාල වැදගත්කමක් ලැබී ඇත. නූතන සමාජයේ ආකල්ප වර්ධනයටත් උසස් පෞරුෂ ලක්ෂණ ගොඩනැංවීමටත් පිරිවෙනෙන් ලැබෙනුයේ විශාල දායකත්වයකි.

වර්තමාන ලංකාවේ පිරිවෙන් 720කට අධික සංඛ්‍යාවක් පවතී. මේවා ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් 3ක් යටතේ ක්‍රියාත්මක වෙයි.

1. මූලික පිරිවෙන
2. මහ පිරිවෙන
3. විද්‍යායතන පිරිවෙන

පිරිවෙන් අධ්‍යාපන රටාව පහත සඳහන් පරිදි සකස් වී තිබේ.

පිරිවෙන් වර්ගය	ශිෂ්‍ය කණ්ඩායම්	ඉගැන්වෙන කාලය	ඉගැන්වෙන පාඨමාලාව
මූලික පිරිවෙන	ශිෂ්‍ය හික්ෂුන් වහන්සේලා සහ ගිහි පිරිමි සිසුන්	මූලික වර්ෂ 5ක කාලයක් හෝ (මු. පි. අවසානය) තෙක්	මූලික පිරිවෙන් පාඨමාලාව (සාම්ප්‍රදායිකව පිරිවෙන් විෂය මාලාවට අදාළ මූලික දැනුම හා විනය නීතිරීති අනුව හික්ෂුන් වහන්සේලා පුහුණු කිරීම)
මහ පිරිවෙන	මූලික පිරිවෙන් සිසුන්, මූලික පිරිවෙන් අවසන් කළ පැවිදි /ගිහි සිසුන් සහ ඊට සමාන සුදුසුකම් ඇති සිසුන්	<ul style="list-style-type: none"> • මූලික පිරිවෙන් අවසානය දක්වා • ප්‍රාචීන පුරාමිභයේ සිට අවසානය දක්වා • අ.පො.ස. (උ.පෙළ) දක්වා • වි. වි. උපාධිය දක්වා 	<ul style="list-style-type: none"> • මූලික පිරිවෙන් පාඨමාලාව • ප්‍රාචීන විභාග පාඨමාලාව • අ.පො.ස (උ.පෙළ) හා විශ්ව විද්‍යාල විභාගවලට සිසුන් පුහුණු කිරීම
විද්‍යායතන පිරිවෙන	<ul style="list-style-type: none"> • ප්‍රාචීන විභාගය සඳහා සිසුන් • අ.පො.ස (සා.පෙළ)(උ.පෙළ) විශ්ව විද්‍යාල උපාධි පාඨමාලා හදාරන පැවිදි හා ගිහි පිරිමි සිසුන් 	<ul style="list-style-type: none"> • ප්‍රාචීන විභාගය දක්වා 6-11පාසල් ශ්‍රේණි • අ.පො.ස. (සා.පෙළ) (උ. පෙළ) වි.වි. උපාධි පාඨමාලා අවසානය දක්වා 	<ul style="list-style-type: none"> • ප්‍රාචීන විභාග පාඨමාලාව • අ.පො.ස. (සා. පෙළ) (උ.පෙළ) (විද්‍යා, කලා, වාණිජ) හා විශ්වවිද්‍යාල විභාගවලට සිසුන් පුහුණු කිරීම 6-11පාසල් ශ්‍රේණි විෂය ධාරාව

02 ක්‍රියාකාරකම

01. පැරණි ග්‍රාමීය සමාජයක් නූතන නාගරික සමාජයකින් වෙනස් වන්නේ කෙසේදැයි උදාහරණ මගින් ගෙනහැර දක්වන්න (උදාහරණ 5ක් වත් ඉදිරිපත් කළ යුතු ය).
02. පහත දැක්වෙන අදහස් ඉදිරිපත් කළ සමාජ විද්‍යාඥයින් නම් කරන්න.
  - පාලකයා දෙවියන්ගේ නියෝජිතයා ය.
.....
  - පැරණි සමාජය යාන්ත්‍රික ඒකාබද්ධතාවයේ පැවතුණි.
.....
  - පාලකයාගේ නීතිය දෙවියන්ගේ තීන්දුවයි.
.....
  - පැරණි සමාජය අසංවිධානාත්මක වූවකි.
.....
  - පැරණි ආගමික සංකල්ප මිනිසුන්ගේ තාර්කිකත්වය දුර්වල කර තිබුණි. ....
  - ධනවාදය තුළ ධනපතියා විසින් නිර්ධනයා පීඩනයට පත් කරනු ලබන බව .....
  - පරිණාමයට භාජනය වීම නිසා නවීන නාගරික සමාජයක් බිහිවන බව .....
03. I. සමාජ පරිණාමය පිළිබඳ කරුණු දක්වන බෞද්ධ සූත්‍ර ධර්ම මොනවා ද?

II. “මුල් ම ජීවිත ප්‍රභාවත් ශරීරවලින් යුක්ත වූහ”. යන ප්‍රකාශය ඇතුළත් සූත්‍රය නම් කර එම ප්‍රභාවත් ශරීර වෙනස් වූ ආකාරය (ජීවීන්ගේ වෙනස්වීම සිදුවූ ආකාරය) පැහැදිලි කරන්න.
04. බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ලොව පහළ වීමේ අවශ්‍යතාව, සමාජ විද්‍යාත්මකව පැහැදිලි කරන්න.

05. කෙටි සටහන් ලියන්න

I වැවයි දාගැබයි ගමයි පන්සලයි.

II අතීතයේ දී විහාරස්ථානය බහුකාර්ය ආයතනයකි.

III විහාරස්ථානය ඇසුරින් සිදුවන වර්ෂාමය වෙනස.

IV ජවන හංසයෙකු මෙන් නිවන කරා යා හැකි වන්නේ භික්ෂුවකට ය.

V හිංසනයෙන් තොර සමාජයක් බුදුදහම මගින් බිහිකරයි.

06. අනුරාධපුර යුගයේ හා කෝට්ටේ යුගයේ පැවති ප්‍රසිද්ධ පිරිවෙන් ආයතන 5 බැගින් ලියා දක්වන්න.

07. “කෝට්ටේ යුගයෙන් පසු භික්ෂු අධ්‍යාපනය” යන මාතෘකාව යටතේ රචනයක් ලියන්න.